

Koronapandemian vaikutukset kuntien kulttuuritoimintaan

VALTIONEUVOSTON JULKAISUJA 2020:23

vn.fi

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Valtioneuvoston julkaisu 2020:23

Koronapandemian vaikutukset kuntien kulttuuritoimintaan

Valtioneuvosto

ISBN PDF: 978-952-287-895-3

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2020

Kuvailulehti

Julkaisija	Valtioneuvosto	3.7.2020	
Tekijät	Opetus- ja kulttuuriministeriö, kulttuuri- ja taidepolitiikan osasto		
Julkaisun nimi	Koronapandemian vaikutukset kuntien kulttuuritoimintaan		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Valtioneuvoston julkaisuja 2020:23		
ISBN PDF	978-952-287-895-3	ISSN PDF	2490-0966
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-895-3		
Sivumäärä	24	Kieli	suomi
Asiasanat	kulttuuritoiminta, kunnat, kulttuuri, taide		
Tiivistelmä	<p>Opetus- ja kulttuuriministeriö toteutti 4.–15.5.2020 kyselyn koronapandemian vaikutuksista kuntien kulttuuritoimintaan. Kyselyyn vastasi 99 kunnan edustajaa, mikä kattaa 34 prosenttia Manner-Suomen kunnista. Kyselyn tulosten perusteella koronapandemia on vaikuttanut kuntien kulttuuritoimintaan keskeyttäen toiminnan monilta osin. Toisaalta koronapandemian aikana on kehitetty tai vahvistettu uusia toiminnan muotoja ja innovaatioita, kuten digitaalisia kulttuuripalveluita ja etäopetusta.</p> <p>Kuntien kulttuuritoiminnalla on vaikutuksia laajemmin kulttuuri- ja taidekentälle. Kunnista 29 prosenttia oli kyselyhetkellä antanut vuokratukia kulttuuri- ja taidetoimijoille ja 32 prosenttia oli antanut avustuksia tilanteen helpottamiseksi. Vain 6 prosenttia kunnista ilmoitti perineensä avustuksia kulttuuri- ja taidetoimijoilta takaisin. Kunnista 21 prosenttia oli lomauttanut tai keskeyttänyt palkanmaksun kulttuuritoiminnan henkilöstön osalta. Muihin tehtäviin oli kulttuuritoiminnan henkilöstöä siirtänyt 29 prosentissa vastaajakunnista.</p> <p>Kyselyn vastaajat esittivät huolta kuntien korona- ja kuntien taloustilanteen vaikutuksista kuntien kulttuuritoimintaan. Vaikutuksia on jo osin nähtävissä henkilöstön palkkaamiseen sekä kulttuuri- ja taidetoimijoiden avustuksiin, mikä voi heijastua erityisesti kolmannen sektorin toimijoiden toimintaedellytyksiin.</p>		
Kustantaja	Valtioneuvosto		
Julkaisun jakaja/ myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: vnjulkaisumyynti.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Statsrådet	3.7.2020	
Författare	Undervisnings- och kulturministeriet, Kultur- och konstpolitiska avdelningen		
Publikationens titel	Coronapandemins konsekvenser för kommunernas kulturverksamhet		
Publikationsseriens namn och nummer	Statsrådets publikationer 2020:23		
ISBN PDF	978-952-287-895-3	ISSN PDF	2490-0966
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-895-3		
Sidantal	24	Språk	finska
Nyckelord	kulturverksamhet, kommuner, kultur, konst		
Referat	<p>Undervisnings- och kulturministeriet genomförde den 4–15 maj 2020 en enkät om coronapandemins konsekvenser för kommunernas kulturverksamhet. Av kommunens företrädare svarade 99 på enkäten, vilket utgör 34 procent av kommunerna i Fastlandsfinland. Enligt enkätens resultat har kommunerna på grund av coronapandemin avbrutit en stor del av sin kulturverksamhet. Å andra sidan har man under coronapandemin utvecklat eller utökat arbetssätten och innovationerna till exempel genom digitala kulturtjänster och distansundervisning.</p> <p>Kommunernas kulturverksamhet inverkar på hela kultur- och konstsektorn. När enkäten besvarades hade 29 procent av kommunerna beviljat hyreslättnader till aktörer inom konst och kultur, och 32 procent hade beviljat bidrag för att förbättra situationen. Endast 6 procent av kommunerna meddelade att de hade återkrävt bidrag från kultur- och konstaktörer. I 21 procent av kommunerna hade man permitterat personal eller avbrutit lönebetalningar inom kulturverksamheten. I 29 procent av de kommuner som svarade hade personal inom kulturverksamheten tilldelats andra uppgifter.</p> <p>De som svarade på enkäten uttryckte oro över hur coronaläget och det ekonomiska läget i kommunerna påverkar kommunernas kulturverksamhet. Effekterna syns delvis redan nu i personalens anställning och bidragen till kultur- och konstaktörer, och detta kan avspeglats sig på verksamhetsförutsättningarna särskilt för tredje sektorns aktörer.</p>		
Förläggare	Statsrådet		
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: vnjulkaisumyynti.fi		

Description sheet

Published by	Finnish Government	3 July 2020	
Authors	Ministry of Education and Culture, Department for Art and Cultural Policy		
Title of publication	Effects of the COVID-19 Pandemic on the Cultural Activities of Municipalities		
Series and publication number	Publications of the Finnish Government 2020:23		
ISBN PDF	978-952-287-895-3	ISSN PDF	2490-0966
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-895-3		
Pages	24	Language	Finnish
Keywords	cultural activities, municipalities, culture, art		
Abstract	<p>Between 4 and 15 May 2020, the Ministry of Education and Culture carried out a survey on the effects of the COVID-19 pandemic on the cultural activities of municipalities. All in all, 99 municipal representatives responded to the survey, which covers 34 per cent of the municipalities in mainland Finland. Based on the results of the survey, the COVID-19 pandemic has affected the cultural activities of municipalities by largely suspending activities. However, new forms of activity and innovations, such as digital cultural services and distance learning, have been developed or improved during the pandemic.</p> <p>The cultural activities of municipalities have a wide impact on the culture and arts field. At the time of the survey, 29 per cent of the municipalities had reduced the rents of culture and arts operators and 32 per cent had provided grants to alleviate the situation. Only 6 per cent of the municipalities reported recovering grants from culture and arts operators. Of all municipalities, 21 per cent had laid off or suspended salary payments for staff engaged in cultural activities, while 29 per cent had transferred staff from cultural activities to other tasks.</p> <p>The respondents raised concerns about how the coronavirus outbreak and the economic situation in municipalities would impact the cultural activities of municipalities. Some effects can already be seen in the hiring of the employees as well as in grants for culture and arts operators, which may especially be reflected in the operating conditions of third sector operators.</p>		
Publisher	Finnish Government		
Distributed by/ Publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: vnjulkaisumyynti.fi		

Sisältö

1 Yleiskuva	9
1.1 Kyselyn toteutus ja vastaajat.....	9
1.2 Keskeisimmät havainnot.....	10
2 Yleistä kuntien kulttuuritoiminnan tilanteesta	11
3 Kuntien vastaukset	15
3.1 Vuokrahelpotukset.....	15
3.2 Avustusten takaisinperintä.....	15
3.3 Avustukset kulttuuri- ja taidetoimijoille.....	16
3.4 Lomautukset.....	16
3.5 Palkanmaksun keskeytykset.....	17
3.6 Henkilöstön siirrot muihin tehtäviin.....	17
4 Uudet innovaatiot – Digitaaliset ja muut kulttuuripalvelut	18
Liite: Uudet innovaatiot -linkkilista	21

1 Yleiskuva

1.1 Kyselyn toteutus ja vastaajat

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteutti 4.–15.5.2020 verkkokyselyn koronapandemian vaikutuksista kuntien kulttuuritoimintaan, mukaan lukien taiteen perusopetus. Kysely ei koskenut kirjastotoimintaa. Useissa kunnissa kulttuuritoimintaa toteutetaan tiiviisti yhteistyössä kirjastotoiminnan kanssa, esimerkiksi yhteisen henkilöstön takia. Kyselyyn tuli tämän vuoksi vastauksia myös kirjastotoimintaa koskien. Aiemmin keväällä 2020 toteutettiin taiteen, kulttuurin ja luovien alojen toimijoille kysely, jonka mukaan koronapandemia on koetellut taiteen ja kulttuurin toimialaa rajusti.¹ Tämä kysely ei koskenut kuntien kulttuuritoimintaa.

Kyselyistä saatavien tietojen perusteella ministeriö pyrkii muodostamaan tilannekuvaa poikkeustilanteen vaikutuksista. Tietoja kerättiin sekä nopeiden johtopäätösten ja politiikkatoimien muodostamisen tueksi että pidemmän aikavälin politiikan ja toiminnan suunnittelemiseksi.

Kuntien kulttuuritoimintaa koskeva kysely kohdistui kuntien kulttuuritoiminnasta vastaaville henkilöille. Kyselyn kokonaisvastaajamäärä oli 99. Manner-Suomen kunnista kyselyyn vastasi 34%. Kyselyn vastauksia tulkittaessa on otettu huomioon, että vastausten laajuus vaihtelee kunnittain. Kyselyn lyhyt vastausaika vähensi vastausten määrää. Kyselyn tuloksiin on suhtauduttava suuntaa-antavana.

Kyselyssä pyydettiin vastaajien arviota ajanjaksolta 16.3.–31.8.2020, jolloin toiminnan rajoitukset olivat alussa täysimääräisesti voimassa. Kyselyn toteutuksen aikana hallitus teki päätöksiä kulttuurialan toiminnan vaiheittaisesta ja osittaisesta avaamisesta kesäkuun alusta alkaen.

Kuntatalouden haasteet olivat jo ennen korona-aikaa nousseet esille. Kyselyvastausten perusteella aiempi taloustilanne ja koronapandemian vaikutukset tulevat mahdollisesti vaikeuttamaan kuntien taloustilannetta, mikä heijastuu myös kulttuuritoimintaan.

---

¹ Koronapandemian vaikutukset kulttuurialalla. Raportti kyselyn vastauksista (Valtioneuvoston julkaisu 2020: 14), <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-902-8>.

1.2 Keskeisimmät havainnot

Taiteen ja kulttuurin toimiala on yksi eniten koronapandemiasta kärsineistä aloista ja tämä kohdistui myös kuntien kulttuuritoimintaan. Suuri osa toiminnoista oli kevään 2020 aikana pysähdyksissä. Kunnat sulkiivat kulttuuritilat ja erilaiset kulttuuritapahtumat jäivät järjestämättä. Niissä kunnissa, joissa on paljon aktiivista kulttuuritoimintaa, vaikutus oli suuri koko väestöön. Osassa pieniä kuntia toimintaa olisi ollut muutoinkin vähän, joten niihin toiminnan pysähtyminen ei vaikuttanut niin paljon. Osassa kuntia yksi keskeinen kulttuuritoiminnan kohderyhmä ovat ikäihmiset. Kulttuuritoiminnan pysähtyminen vaikutti näissä kunnissa merkittävästi ikäihmisiin, joihin kohdistui koronapandemian takia muitakin rajoituksia.

Kyselyn vastaajat esittivät huolta kuntien korona- ja taloustilanteen vaikutuksista kuntien kulttuuritoimintaan ja myös laajemmin kulttuuri- ja taidekentälle. Vaikutuksia henkilöstön palkkaukseen sekä kulttuuri- ja taidetoimijoiden avustuksiin on jo osin nähtävissä. Henkilöstön palkkaus vaikuttaa lähinnä kuntien omaan toimintaan, mutta avustusten leikkaukset heijastuvat erityisesti kunnan ulkopuolisen taiteen ja kulttuurin kolmannen sektorin toimijoiden toimintaedellytyksiin.

Osa kunnista kehitti koronapandemian aikana uusia toimintamuotoja, joista keskeisimpiä olivat erilaiset sähköiset kulttuuripalvelut. Niitä kehittivät eri kokoiset kunnat, eivät vain suuret kaupungit. Kunnat, joissa sähköisten palveluiden järjestämiseen ei ollut riittäviä valmiuksia, eivät ehtineet kehittää palveluitaan. Osassa kuntia valmiudet sähköisten palveluiden tuottamiseen ovat viime vuosina vahvistuneet, mutta osalla on edelleen kehitettävää.

Kunnat listasivat kyselyssä erilaisia uusia innovaatioitaan, kuten sähköisiä palveluita, joista linkkilista liitteenä (LIITE 1). Myös muunlaisia innovaatioita kehiteltiin. Useimmiten hyödynnettiin ulkotilaa, missä riittävän fyysisen etäisyyden järjestäminen on mahdollista.

2 Yleistä kuntien kulttuuritoiminnan tilanteesta

Kyselyn toteuttamisen aikana kulttuuritoiminta oli keskeytetty tai peruttu koronapandemian takia. Tämä koski vastaajien mukaan niin kunnan omana toimintana toteutettavaa kulttuuritoimintaa, kuten kulttuuritapahtumia, kuin järjestöjen toteuttamia tilaisuuksia. Sekä avoin toiminta että tapahtumat kouluissa, päiväkodeissa, esikouluissa ja palvelutaloissa oli keskeytetty. Osa koki pandemian halvaannuttaneen toiminnan kaikilla tasoilla; kunnan oman toiminnan lisäksi pysähdyksissä olivat muun muassa kunnan tukemien taidelaitosten toiminta ja kunnan tukema kulttuurin kansalaistoiminta.

Vaikka kyselyn aikana hallitus linjasi jo koronarajoitusten purkamisesta, vastaajat kokivat rajoitusten laajuuteen ja keston liittyvää epävarmuutta, mikä näytti hankaloittavan valmistelutyötä ja verkostojen toimintaa. Osalla toimintaa vaikeuttivat myös lomautukset. Osa toiminnasta ja tapahtumista oli jo päätetty siirtää osittain syksylle tai vuodelle 2021. Tässä nähtiin myös haasteita, sillä kulttuuritarjontaa saattaa olla tuossa vaiheessa ”liikaa-kin”, minkä nähtiin aiheuttavan koordinaatiotarvetta.

Osa vastaajakunnista kertoi siirtyneensä sähköisten/digitaalisten kulttuuripalveluiden tuottamiseen. Osassa kuntia oli tuotettu itse tai yhteistyökumppaneiden kanssa striimatut konsertteja, teatteriesityksiä tai verkkonäyttelyitä. Monissa kunnissa kuntalaisille oli tarjottu poikkeusaikana vinkkejä sähköisistä kulttuuripalveluista ja -sisällöistä. Esimerkiksi tapahtumakalenterin kautta oli jaettu linkkejä virtuaalikonsertteihin, näyttelyihin ja museopalveluihin. Kuntien verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa oli esimerkiksi vinkattu eri kulttuurilaitosten ja palveluntarjoajien tarjonnasta, tuotettu kirjallisuussisältöä itse sekä kannustettu ulkoilun ohessa tutustumaan kulttuuriympäristöihin mm. pelisovelluksen avulla. Muutamat vastaajat olivat hyödyntäneet myös koko Suomen tarjontaa. Osa verkkoon siirretyistä käytännöistä on tarkoitus jäädä pysyväksi poikkeustilan jälkeenkin.

Osa vastaajista koki haasteita kulttuuripalveluiden digiloikan ottamisessa. Esimerkiksi paikallinen asiantuntijuus ja osaaminen jäivät hyödyntämättä tai osaamista digitaalisten kulttuuripalveluiden tuottamiseen oli niin vähän, että digiloikkaa ei pystytty tekemään. Yhtäältä koettiin, että digitaalisiin kulttuuripalveluihin ehdittäisiin jo kyllästyä, koska kaivattaisiin live-esiintymisiä. Osa toi esille, että kaikkia asukkaita ei tavoiteta digitaalisten sisältöjen kautta. Esimerkiksi ikäihmisten osalta mahdollisesti puutteelliset digitaidot rajoittavat digitaalisten palveluiden käyttämistä. Toisaalta vastauksissa oli useita myönteisiä esimerkkejä siitä, miten hyvin digitaalisilla kulttuuripalveluilla voidaan käytännössä tavoittaa laaja yleisö. Vastausten perusteella näyttää alustavasti siltä, että kunnat voivat reagoida

nopeasti uusiin palvelutarpeisiin ja onnistua palvelutarjonnan uudistamisessa, mikäli siihen löytyy tahtoa ja riittävää osaamista.

Poikkeus- ja sulkuajan nähtiin vaikuttavan kuntalaisten ja sitä myötä kunnan hyvinvointiin ja elinvoimaan negatiivisesti. Huolestumista ilmaistiin mm. kuntalaisten osallisuuden toteutumisesta ja sosiaalisten suhteiden puuttumisesta. Osassa kuntia vaikutus nähtiin suureksi senkin takia, että säännöllisiin kulttuuripalveluiden tapahtumiin on osallistunut ennen koronaa paljon riskiryhmäläisiä. Osassa kuntia kulttuuripalveluiden toteuttamisessa hyödynnetään vapaaehtoistoimintaa, jonka tekevät pääosin riskiryhmäläiset. Kulttuuri-ryhmät eivät voineet käydä koronarajoitusten takia palvelutaloissa. Niissä ei ole myöskään aina laitteita, osaamista tai aikaa etäpalvelujen hyödyntämiseen. Työvelvoitteen keskeytyksen ja yksiköiden sulkemisen takia kulttuurin ja taiteen hyvinvointia ylläpitäviä ja sitä tuottavia toimintoja ei kaikissa kunnissa pystytty kehittämään ja toteuttamaan järjestelmällisesti (ml. kansalaisopisto, kirjasto, museot, etäpalvelut, muut vuorovaikutteiset ja osallistavat toiminnot verkon välityksellä). Kulttuuritapahtumien peruuttamisen nähtiin vaikuttavan myös matkailuun ja sitä kautta yrittäjien toimeentuloon.

Osa vastaajista totesi, että kuntatalouden vaikeudet olivat näkyvissä jo ennen koronatilannetta ja että korona tulee entisestään vaikeuttamaan kulttuuripalveluiden asemaa ja toimintaa kunnassa; esimerkiksi isompien hankkeiden vaarantuminen koronatilanteen takia nähtiin riskinä. Vastauksissa tuli myös ilmi, että kulttuuripalveluita ei taloustilanteen vaikeutuessa mahdollisesti nähdä yhtä tärkeiksi sektoreiksi kuin esimerkiksi perusopetus, tekninen toimi tai yritys- ja matkailusektori. Mutta myös mahdollisuuksia nähtiin.

”Tämän takia on mahdollista, että vaikeaa tilannetta arvioidaan lähtökohtaisesti kuntien tehtävien vähentämisen myötä ja siinä tilanteessa saattaa kulttuuritoimi jäädä heitteille. Koronavaikutukset voivat jäädä kohtuullisen pieniksi, mikäli epidemia ei jatku pitkään. Kunnallisen kulttuuritoimen eduksi on luettava joustavuus ja muuttuviin tilanteisiin taipuminen. On paradoksaalista, että tässä tilanteessa on ollut hyvä arvioida toimintamalleja ja -tapoja. Saattaa olla, että kulttuuritoimen vastuulle lankeaa uudelleen yhteisöllisen toimintamallin rakentaminen. Siihen toki kuuluu olennaisena osana verkkomaailman hyödyntäminen, mutta erityisen paljon tulee olemaan merkitystä ihmisten tapaamismahdollisuuksien lisäämisellä. Kunnallisesta kulttuuritoimesta tulee pitkällä aikavälillä sosiaalisen vuorovaikutuksen kehittämistoimiala.”

Joissakin kunnissa kulttuuritoiminnan tulevaisuus nähtiin myös valoisana talousvaikeuksista huolimatta. Tähän voi vaikuttaa kulttuuritoiminnan organisoititapa, jonka vuoksi kulttuuri on osa elinkeinotoimintaa. Myös yhteistyön mahdollisuuksien nähtiin voivan lisääntyä ja osa kunnista olikin jo tiivistänyt yhteistyötä muun muassa vapaan kentän toimijoiden kanssa, mikä oli luonut uskoa koronapandemiasta selviytymiseen. Huoli koko kulttuuri- ja taidetoimialan taloudesta tuli esille vastauksissa. Elinkeinotoiminnan ja uusien

ansaintalogiikoiden kehittämisen tärkeys nostettiin esille myös siitä näkökulmasta, että kunta ei olisi esimerkiksi striimausten ainoa rahoittaja.

”Oman ansainnan logiikoita on kehitettävä kulttuuriin ja taiteeseen enemmän. Digitaalisuus esimerkiksi luo nyt uutta käyttäjäkuntaa ja uusia tuotteita, kunhan kaikkea ei tarjota ilmaiseksi ja näin syödä potentiaaleja markkinoita alta pois.”

Käytännössä koronatilanne tai aiempi taloustilanne oli jo vaikuttanut työntekijöiden palkkaamiseen. Esimerkiksi määräaikaisen työntekijän työsuhteen päättymisen jälkeen ei oltu annettu lupaa tehtävän täyttämiseen tapahtumarajoitusten ja säästötoimenpiteiden takia, tai kesänäyttelyiden työntekijöitä ei oltu voitu rekrytoida. Osassa kuntia oli myös meneillään tehtävien uudelleenjärjestelyitä.

Vastaajista usea näki kolmannen sektorin toimijoiden ja yritysten tulevaisuuden haastavana. Erityisesti isojen yhdistysten tai säätiöpohjaisten toimijoiden sekä taiteen vapaan kentän toimijoiden nähtiin olevan suurissa vaikeuksissa, ja epidemian vaikutukset tulevat heijastumaan näillä toimijoilla pitkälle tulevaisuuteen. Osa näki, että pienemmät toimijat ovat pystyneet pysäyttämään tai sopeuttamaan toiminnan määräajaksi ja siten pystyvät paremmin hallitsemaan myös kulurakennettaan. Toisaalta moni näki myös pienten kuntien toimijoiden haasteiden vaikuttavan kulttuuriin toimintaan ratkaisevasti.

”Toimintaansa aktiivit rahoittavat oman teatterin lipputuloilla ja muilla pienemmillä tapahtumilla. Nyt heidän tulonsa ovat nollassa, mutta tilojen yms. laskut pyörivät. Samaiset pienet yhdistykset jäävät ainakin tällä hetkellä kaikkien tukien ulkopuolelle.”

Kunnan ulkopuolisten toimijoiden vaikeuksilla nähtiin olevan vaikutusta kuntien toimintaan, sillä kuntien palvelut tuotetaan osassa kuntia pitkälti kunnan ulkopuolisten toimijoiden kanssa tehtävänä yhteistyönä, jolloin ilman näitä kumppaneita monipuolista palvelutarjontaa ei olisi olemassa. Tämä tuli esille erityisesti haasteena pienemmissä kunnissa, missä kunnan ei ole mahdollista toteuttaa kaikkea toimintaa.

”Jos pienien paikkojen 3.sektori kaatuu koronan seurauksena, joutuvat pienet paikkakunnat erittäin eriarvoiseen asemaan. Kunnalla ei ole rahaa ostaa niitä palveluita, joita nyt nuo yhdistykset tuottavat erilaisten rahoituskanavien avulla. He ovat kykeneväisiä tarjoamaan esimerkiksi ammattilaisten ohjaamia teatteri- ja musiikkiohjauksia. Lisäksi heidän oma panoksensa tapahtumien tuottamiseen on äärettömän arvokas. Kunta ei kykenisi tuottamaan yhtään maksettua kesäteatteriesitystä.”

Yksittäisissä vastauksissa pohdittiin, säilyvätkö kaikki kunnassa olevat ulkopuolisten palvelut, esimerkiksi elokuvateatteri.

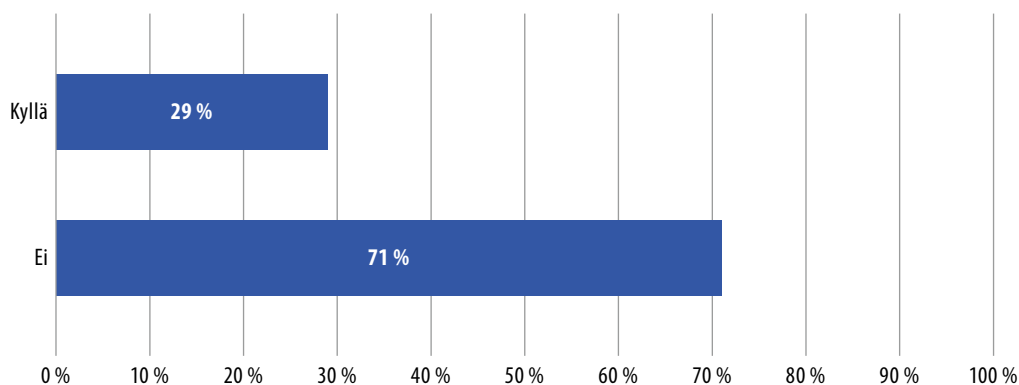
Osassa kunnista yhdistystoimijoille suunnatut avustusmäärärahat ovat leikkausuhan alla. Osa oli joutunut jo kunnan talouden tasapainottamisohjelman takia karsimaan yhdistyksille myönnettyjä avustuksia. Joissakin kunnissa avustushakemuksia oli saattanut tulla myös normaalia vähemmän, minkä nähtiin kertovan yhdistysten epävarmasta tilanteesta.

Moni vastaajista suhtautui kulttuuritoiminnan nopeaan elpymiseen korona-ajan jälkeen luottavaisesti, eli toiminnan uskottiin normalisoituvan haasteista huolimatta nopeasti.

3 Kuntien vastaukset

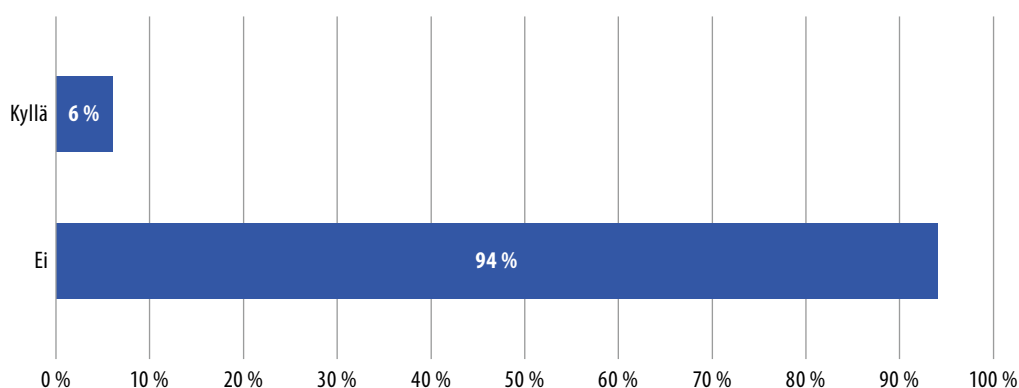
3.1 Vuokrahelpotukset

Kuva 1. Annettaanko kunnassa vuokrahelpotuksia kulttuuri- ja taidetoimijoille, ml. taiteen perusopetus (n=98).

Vuokrahelpotuksia antaa 29 % kunnista, mutta 71 % ei.

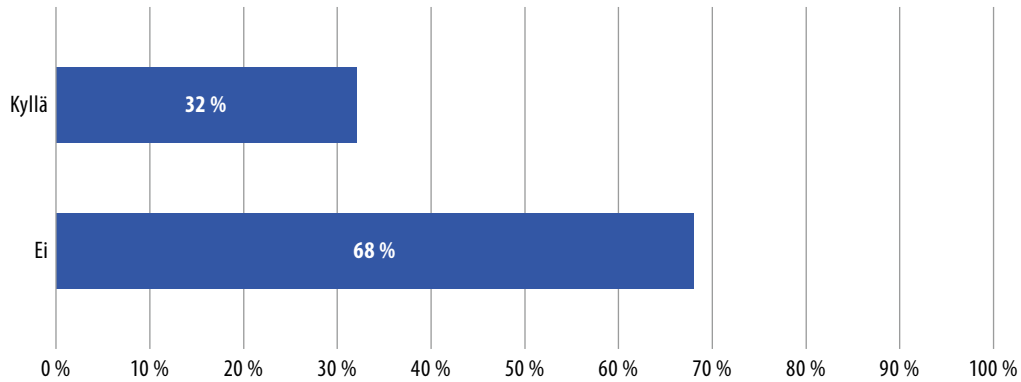
3.2 Avustusten takaisinperintä

Kuva 2. Peritäänkö kulttuuri- ja taidetoimijoille myönnettyjä avustuksia takaisin, ml. taiteen perusopetus (n=99).

Vastaajista 94 % ei peri avustuksia takaisin, mutta 6 % perii tai ennakoi, että näin tullaan tekemään. Takaisinperintöjen tai avustusten maksamatta jättämisen arvioidaan koskevan lähinnä tapahtumien järjestämistä.

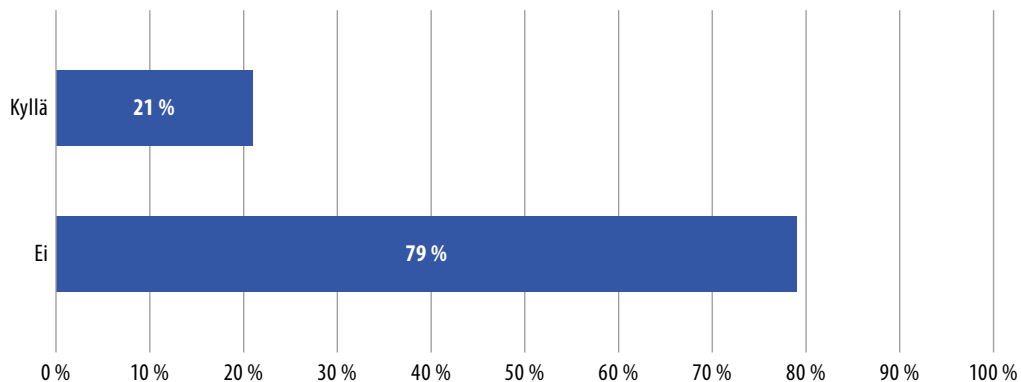
3.3 Avustukset kulttuuri- ja taidetoimijoille

Kuva 3. Antaako kunta avustuksia tai muuta tukea kulttuuri- ja taidetoimijoiden tilanteen helpottamiseksi, ml. taiteen perusopetus? (n=98).

Kunnista kolmannes (32 %) vastasi myöntävänsä korona-avustuksia, mutta 68 % ei.

3.4 Lomautukset

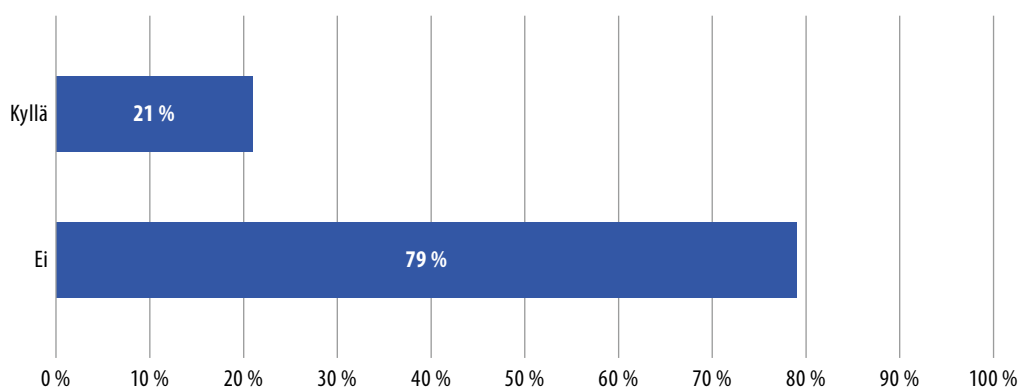
Kuva 4. Lomautetaanko kulttuuritoiminnan henkilöstöä, ml. taiteen perusopetus? (n=99).

Kunnista 21 % on lomauttanut henkilöstöään, mutta 79 % ei. Osassa kuntia ei vastaushetkellä ollut tiedossa vielä lomautuksia, mutta osa vastaajista näki lomautukset mahdollisena myöhemmin. Osa vastaajista ilmoitti kunnan jättävän lomautukset tekemättä, koska rajoituksia alettiin purkaa 1.6.2020 alkaen.

Muutamissa vastauksissa todettiin, että vaikka kunnassa ei ole toteutettu lomautuksia, niitä on kuitenkin tehty mm. kunnan ulkopuolisten kulttuurin vapaan kentän toimijoiden, tapahtumatuottajien ja taiteen perusopetuksen osalta. Osa vastaajista mainitsi, että

lomautusten vaikutus voi näkyä pitkällä aikajänteellä, mikäli normaalissa toiminnassa oli suunniteltu uudistuksia, esimerkiksi paikallismuseon perusnäyttelyn uusiminen.

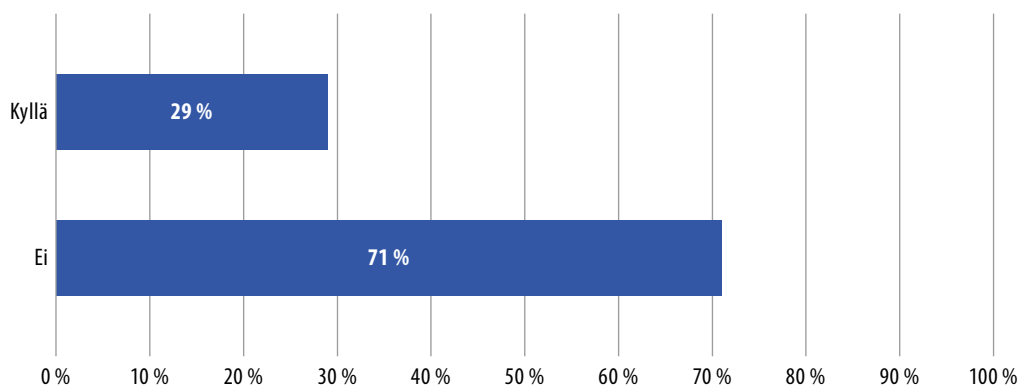
3.5 Palkanmaksun keskeytykset

Kuva 5. Toteutetaanko kulttuuritoiminnan henkilöstön osalta palkanmaksun keskeytyksiä, ml. taiteen perusopetus? (n=99).

Palkanmaksun keskeyttämiseen vastattiin samansuuntaisesti kuin lomautuksiin. Vastajista 21 % oli toteuttanut palkanmaksun keskeytyksiä, mutta 79 % ei.

3.6 Henkilöstön siirrot muihin tehtäviin

Kuva 6. Siirretäänkö kulttuuritoiminnan henkilöstöä muihin tehtäviin? (n=99).

Lähes kolmannes (29%) kunnista on siirtänyt kulttuuritoimen henkilöstöä muihin tehtäviin, mutta noin kaksi kolmasosaa (71 %) ei. Henkilöstöä on siirtynyt varsin vaihtelevasti eri sektoreille, mutta eniten mainintoja on sosiaali- ja terveyssektorista (mm. ikääntyneiden palvelut), ruokahuollosta sekä erilaisista sivistyshallinnon tehtävistä (esim. markkinointi ja viestintä).

4 Uudet innovaatiot – Digitaaliset ja muut kulttuuripalvelut

Koronapandemian aikana niissä kunnissa, joissa kulttuuripalveluilla oli riittävästi resursseja, pystyttiin saamaan aikaan uusia innovaatioita ja kehittämään aiempia. Osa vastaajista ei kuvannut merkittäviä uusia innovaatioita. Näissä kunnissa esimerkiksi sähköiset kulttuuripalvelut ovat mahdollisesti jo integroituneet osaksi normaalia toimintaa tai niiden kehittämiseen ei ollut resursseja.

Suurimmassa osassa vastauksista uusia innovaatioita oli kuitenkin kuvattu. Ne olivat pääosin sähköisiin kulttuuripalveluihin liittyviä. Suurin osa mainitsi uusina innovaatioina muun muassa sähköiset/digitaaliset palvelut tai etäpalvelut, jotka sisälsivät esimerkiksi live- tai muuta striimattua sisältöä, kuten konsertteja ja teatteriesityksiä. Osalla konsertit ja muut striimaukset olivat katsottavissa vain rajatun ajan, mutta osa striimauksista on edelleen saatavilla tämän raportin julkaisuhetkellä. Striimauksia toteuttivat muun muassa kulttuuritoimintaan palkattu henkilökunta, teatterin näyttelijät sekä kirjaston tai museon henkilökunta. Osassa kuntia kulttuuri- ja kirjastopalvelut tuottivat videoita. Videoita tekivät myös paikalliset taiteilijat sekä taiteilijat ja kuntalaiset yhdessä. Muutamat kunnat järjestivät videokilpailuita kuntalaisille tai osallistivat kuntalaisia esittelemään esimerkiksi oman kirjahyllynsä ja itselleen tärkeitä kirjoja. Kanavina käytettiin muun muassa Youtube- ja Facebook-live -kanavia, mutta myös Instragramia ja Twitchia.

Vaikka osalla oli epäilyksiä kuntalaisten saavuttamisesta sähköisten palveluiden avulla, kyselyn vastauksissa niiden käytöstä tuli myös myönteistä palautetta.

”Järjestimme vuosittaisen kulttuuriviikkomme verkossa. Tämä oli iso ponnistus meille uusin tavoin. Ja tavoitimme huikeman yleisömäärän!”

”Kansallinen veteraanipäivä toteutettiin poikkeuksellisella tavalla järjestämällä Lapin kuntoutuksen piirissä asuville veteraaneille yksityinen juhlatilaisuus, joka sisälsi kakukukahvit sekä yhteisen juhlahetken etukäteen videoidun juhlaohjelman parissa. Video lähetettiin Palvelu TV:n kautta palvelutaloihin ja kuntoutuskeskuksiin, sekä veteraanien koteihin ympäri lappia, tavoittaen samalla runsaasti myös muita ikäihmisiä. Juhlavideo julkaistiin myös Youtubessa, missä se saavutti vuorokaudessa 10 000 katsojaa.”

Osa ei ehtinyt toteuttaa sähköistä sisältöä vielä kevään aikana, mutta suunnitelmia oli vastaushetkellä kesäajalle. Joillakin kunnilla oli myös suunnitelmia kokonaisten tapahtumien muuttamisesta striimattuna järjestettäväksi, kuten Rauman Pitsiviikkojen 24.7.2020 järjestettävä tapahtuma. Tavoitteena on luoda uusi ohjelma, joka lähtee verkkolevityksen näkökulmasta ja mahdollisuudesta.

Haasteena sähköisten sisältöjen kehittämisessä mainittiin mm. tekijänoikeuksiin liittyvät kysymykset. Sisältöjen tuottaminen on vaatinut myös uudenlaista yhteistyötä toimijoilta.

Striimausten lisäksi kunnat toteuttivat myös muuta sähköistä sisältöä, kuten koottuja linkkilistoja eri kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluista, erilaisia taidenostoja, blogipostauksia tai muuta sosiaalisen median sisältöä, kuten tilaustyönä kuvataiteilijalta sarjakuvamaisia koronapäivityksiä kunnan Facebook-sivulla, kädentaitovinkkejä tai käsityökilpailun toteuttaminen Facebookissa. Muutamat kunnista kokosivat koko kunnan toimijoiden tarjontaa uudenlaiseen tapahtumakalenteriin. Osa kunnista on toteuttanut erilaisia pelisovelluksia, esimerkiksi play.seppo.io -sovelluksella. Myös podcasteja on hyödynnetty esimerkiksi kunnan historian, kulttuurin ja kotiseutuasioiden esittelyssä. Verkossa oli katsottavissa erilaisia näyttelyitä, mm. museoiden ja taidegallerioiden näyttelyitä sekä kuvataidekoulun ja kansalaisopiston kevätnäyttelyitä. Osa kunnista loi yhteisiä tiedotuskanavia Facebookiin. Normaalia sähköisten medioiden päivittämistä saatettiin tehdä useammin ja toimintaa kehittää aktiivisemmaksi viestinnäksi myös siten, että kuntalaisia pyrittiin aktivoimaan ennistä enemmän.

”Palveluista ja tapahtumista tiedottava fb-palvelu on muuttunut vinkki-kanavaksi, jolla aktivoidaan kuntalaisia omaehtoiseen toimintaan.”

Koronapandemian aikaan oli kansallinen veteraanipäivä, joka osassa kuntia on yksi vuotuisen kulttuuritoiminnan tapahtuma. Osa kunnista perui tapahtuman järjestämisen tai järjesti sen osin perinteisellä tavalla, mutta osa kehitti sen järjestämiseksi uusia tapoja, kuten sepeleenlaskutilaisuuden striimauksen.

Kunnat toteuttivat myös etäopetusta eri tavoin. Esimerkiksi kirjastot ja museot toteuttivat etäopetuspaketteja. Taiteen perusopetuksessa etäopetusta hyödynnettiin eri tavoin, esimerkiksi kuva- ja teatteritaiteen perusopetusta toteutettiin etäopetuksena. Kunta saattoi myös ostaa kulttuurikasvatustunteja sopimuskumppaneiltaan, esimerkiksi Youtube-videoiden kautta ohjattuja tunteja koulujen käyttöön. Etäopetuksen osalta koronarajoitusten aikana tuli myös uusia kehittämisajatuksia.

”Taiteen perusopetuksessa etäopetukseen liittyen oivalluksia jatkomahdollisuuksista esimerkiksi ”hybridiopetukseen” (lähi- ja etäopetuksen yhdistelmä) liittyen harvaan asutuilla ja haastavien liikenneyhteyksien päässä sijaitsevien kunnan alueiden suhteen.”

Sähköisten palveluiden lisäksi kunnat kehittivät myös muita toiminnan muotoja, kuten näyteikkuna- tai kirjastojen ja museoiden ikkunanäyttelyitä. Myös teatteria järjestettiin ns. ikkunateatterina ja toteutettiin parvekekonsertteja. Ulkona saatettiin toteuttaa taide- ja kulttuurisisältöä, kuten Seinäjoella:

”Luontopoluille on tehty graafikon ja sanataiteilijan kanssa yhteistyössä reitti lapsille ja lapsiperheille. Perinteinen tapahtumatuotanto on muovattu asuinaluekohtaiseksi, kerrostalojen pihoihin ja pihapiireihin. Ikääntyneiden palveluasumisen yksiköihin tuomme kulttuurisisältöä ulkona. jne.”

Liite: Uudet innovaatiot -linkkilista

Liitteeseen on koottu vastaajien ilmoittamia sähköisiä palveluita. Mukana ovat ne palvelut tai verkkosivut, jotka toimivat raportin julkaisuhetkellä.

Hamina

- Striimattuja konsertteja esim. Kulttuuriklubi-lives!
<https://www.facebook.com/events/2501572766760840/>
- Hamina kommunofonia:
<https://www.hamina.fi/asukkaalle/ajankohtaista/hamina-kommunofonia/>
- Parvekekonsertteja kerrostalojen pihossa:
<https://www.hamina.fi/asukkaalle/ajankohtaista/jumppaa-ja-yhteislaulua-parvekkeilla-2/>

Hartola, Sysmä, Pertunmaa

- <https://www.facebook.com/groups/2642941929318882/>

Isokyrö

- <https://www.youtube.com/watch?v=tbnAGhNztoQ>

Jyväskylä

- <https://www.teatterikone.fi/naytelma/ikkunateatteri/>
- https://www.jyvaskylasinfonia.fi/uutinen/2020-05-07_jyvaskyla-sinfonian-vaskikvartetti-esiintyy-ikaantyneiden-palvelutalojen-pihoilla
- <http://uusimaailma.org/fi/hazmat-hole/>
- https://www.jyvaskyla.fi/uutinen/2020-04-02_jyvaskylan-kaupunginteatteri-tarjoaa-esitystauon-aikana-ohjelmaa-poikkeamia

Kemiönsaari

- https://www.kimitoon.fi/se_gor/undantagskultur

Kirkkonummi

- <https://emuseo.fi/ragvalds>

Kittilä

- <https://www.facebook.com/events/848092118992082/>

Kurikka

- <https://www.youtube.com/user/Kkkirjasto/videos>

Lahti

- <https://www.youtube.com/channel/UCnAO15sBwtl-f1OOw9ka35g>

Lieto

- <https://www.youtube.com/watch?v=aRI-nF7t9kg&feature=youtu.be&fbclid=IwAR2lt1rKwnCZAodKT2Jn-YnuoIBQwM4lwY0bCuhNwGw1z4-qK9p9rg3Gny0> -musiikkia kuntalaisille

Naantali

- Naantalissa on kesäisin jokailtainen vespersoittoperinne 1.6.–31.8. kirkon tornista trumpetilla soitettuna. Koronatilanteen vuoksi aikaistimme soittoa alkamaan 14.5. toukokuun iltasoittojen muodossa. Kesän perinteisten vespervirsien sijaan toukokuussa soitetaan kansanlauluja ilahduttamaan kaupunkilaisia ja kaupungilla kulkijoita. <https://www.naantali.fi/fi/uutiset/toukokuiset-iltasoitot-kajahtavat-naantalin-kirkon-tornista-145-alkaen>
- Naantalin museo teki pienimuotoisen ikkunanäyttelyn museon ollessa suljettuna kävijöiltä: <https://www.facebook.com/185416487963/posts/10158069645097964/?sfnsn=mo>
- Naantalin museo osallistui nallehaasteeseen, johon kaupunki kannusti myös kuntalaisia osallistumaan: <https://www.naantali.fi/fi/uutiset/nallehaaste-tuo-iloa-ulkoilijoille-naantalissa-etsi-nallet-myos-kaupungin-yksikoiden>

Nivala

- <https://paikallistv.fi/nivala/>

Närpiö

- <https://www.nartv.fi/arkiv>

Orimattila

- <https://tarinasoitin.fi/wallhakala>

Oulu

- ValveLive: <https://www.kulttuurivalve.fi/fi/valvelive/etusivu/>
- <https://www.ouka.fi/oulu/luuppi/ellen-thesleff-aurinkosuudelma-virtuaalikerros>

Pieksämäki

- Kulttuurikeskus Poleenin YouTube-kanava: www.poleeni.fi → PoleeniLive → Poleenin YouTube

Rauma

- <https://www.poikkeustila-39-44.fi/>
- <https://www.raumantaidemuseo.fi/m-u-u-t-t-o-kuvataidekasvatus-evakossa/>
- <https://www.rauma.fi/ajankohtaista/pienet-paperiveneet-nousevat-raumantaidemuseon-ikkunoihin-ja-piharakennukseen-poikkeustilan-ajaksi/>
- <https://www.pitsiviikko.fi/>

Rautjärvi

- <https://tapahtumat.ekarjala.fi/fi-FI/page/5e8d98f0dc573a49ef5fbe34>

Rovaniemi

- Monde On Air Facebookissa: <https://www.facebook.com/MondeOnAir>
- Monde On Air: Youtubessa:
<https://www.youtube.com/channel/UCqIr2cEeIFJyyIVWhyc-bA>
- Kansallinen veteraanipäivä: <https://www.youtube.com/watch?v=NqDj81uEn7w>

Sastamala

- www.pukstaavi.fi

Siilinjärvi

- Siilinjärven kulttuuripalvelut -YouTube kanava:
https://www.youtube.com/results?search_query=siilinj%C3%A4rven+kulttuuripalvelut
- <https://www.facebook.com/siilinkulttuuri/>

Somero

- www.facebook.com/someronkulttuuri

Suomussalmi

- Hiljainen kansa vappupallotettiin tanssitaiteilija Reijo Kelan toimesta:
<https://yle.fi/uutiset/3-11330431>

Turku:

- http://www.turku.fi/uutinen/2020-03-31_kulttuuria-ja-liikuntaa-verkossa-katso-kaikki-vinkit

Tuusula

- <https://www.youtube.com/watch?v=d6m93sdmFAk&feature=youtu.be>
- <https://www.youtube.com/watch?v=0wVhF-mnE5Q>

Tyrnävä

- Kulttuuri- ja kirjastotoimien yhteistyöllä tuotettu Myllykirjaston satupeikon satuhetkiä Tyrnävän Kulttuuritoimen Youtube-kanavalle: https://www.youtube.com/results?search_query=tyrn%C3%A4v%C3%A4n+kulttuuritoimi

Vaasa

- Toteutettu mm. Alvar-kuvapuhelinpalvelun kautta kulttuurisisältöä ikäihmisten koteihin iPad-sovelluksen kautta. Lisätietoja: <https://www.vaasa.fi/asu-ja-ela/sosiaalipalvelut-ja-arjen-tuki/arjen-tuki-ikaihmisille/kotihoito/alvar-palvelu/>
- Lisäksi: <https://www.vaasa.fi/koe-ja-nae/kulttuuria-vaasassa-ja-seudulla/kulttuuripalvelut/digitaaliset-kulttuuripalvelut/>

Varsinais-Suomi

- <https://www.lyyti.fi/reg/kulttuuriakodeissa>
- <https://www.facebook.com/kulttuuriakodeissa>

Ähtäri

- <https://www.youtube.com/watch?v=rMvC2k2kGBA&t=9s>

SNELLMANINKATU 1, HELSINKI
PL 23, 00023 VALTIONEUVESTO
valtioneuvosto.fi
julkaisut.valtioneuvosto.fi

ISBN: 978-952-287-895-3 PDF
ISSN: 2490-0966 PDF